

Historische dag 2019

Op 31 oktober 2019 organiseerde de Commissie Historie en Archief (vh Genootschap Historia Pediatrica en de Archiefcommissie) haar 9^e bijeenkomst en kon ruim 50 deelnemers verwelkomen in het Rijksmuseum Boerhaave in Leiden, bekroond met de "European Museum of the Year Award".

Het thema "Rachitis, Vitamine D en voeding in de 17^e tot 20^e eeuw" werd door twee sprekers op een bijzondere wijze toegelicht.

Dr. Barbara Veselka (fysisch antropologe) onderzocht in 6 post-middeleeuwse gemeenschappen het voorkomen van vitamine D tekort. Door opgravingen te doen in 3 rurale en 3 stedelijke bouwprojecten konden skeletten op de gevolgen van een tekort van vitamine D worden onderzocht. Het is bijzonder om vanuit het gezichtspunt van een osteo-archeologe het ziektebeeld toegelicht te krijgen. In Engeland was begin 18^e eeuw een forse industrialisatie op gang gekomen en werd ter zelfde tijd op grote schaal rachitis – ook wel Engelse ziekte genoemd – vastgesteld (O-benen, kromme wervelkolom, slechte tanden). Zoals bekend leefden veel arbeiders in donkere krotten met gebrekkige expositie aan daglicht en de uitstoot aan roet zorgde er voor dat de mensen weinig zonlicht kregen als ze wel buiten waren. Tot nu toe werd aangenomen dat deze ziekte in toenmalig Nederland weinig voorkwam, omdat ons land geen grootscheepse industrialisatie kende. Het onderzoek dat Veselka deed toonde echter aan dat rachitis ook op het platteland opdook. De meerderheid van de kinderskeletten van drie jaar en jonger vertoonde rachitis in actieve staat, terwijl kinderen ouder dan drie jaar de ziekte in helende staat lieten zien. Er was geen verschil tussen platteland en stad. Een mogelijke verklaring zou kunnen zijn dat kleine kinderen noodgedwongen binnen moeten blijven omdat de beide ouders buitenshuis aan het werk waren. Sociaal-culturele gebruiken, zoals de gewoonte zeer bedekkende kleding te dragen, zorgde er voor dat mensen ook op latere leeftijd te weinig zonlicht kregen.

Dr. Thomas Boerlage, als student in het museum Vrolik (AMC) al geïntrigeerd door de kromme botten in de vitrines, toonde een overzicht van zijn literatuuronderzoek naar rachitis in de medisch-wetenschappelijke literatuur tussen 1750-1950. Rachitis wordt vermeld, soms als doodsoorzaak, vaker als bijkomende diagnose. Het interessante was de zoektocht naar de oorzaak van de ziekte: parallel aan de ontwikkelingen in de medische wetenschap werden oorzaken voor rachitis gesuggereerd: ontdekking van bacteriën: oorzaak bacterieel; toch hormonaal bij de vondst van deze stoffen? De vitamines gaven uiteindelijk de oplossing.

Piet Schilte lichtte kort de werkzaamheden van de commissie toe. Intussen is het gehele papieren archief gerubriceerd en opgeslagen in geconditioneerde ruimten bij een firma in Lelystad. De commissie is druk doende de kindergeneeskundige bibliotheek op Urk (Trefpunt voor Medische Geschiedenis) te ordenen. Daarnaast heeft de commissie belangstelling voor persoonlijke archieven, die zij ook als een onderdeel van het cultureel erfgoed van de kindergeneeskunde beschouwen. Piet Schilte deed een beroep op de aanwezigen om op enigerlei wijze actief aan de geschiedenis mee te schrijven. Friederike Hakvoort-Cammel vroeg de aanwezigen om proefschriften, oraties en afscheidsredes niet weg te gooien, maar contact te zoeken met commissie, aangezien deze ook verzameld worden.

Na een gezellige lunch, waar ieder weer even met elkaar kon spreken vertelde Dr. Mieneke te Hennepe, conservator, kort iets over de nieuwbouw van het rijksmuseum Boerhaave. Aan de hand van 10 in het museum aanwezige objecten leidde zij ons met grote stappen door de geschiedenis van de kindergeneeskunde.

Een rondleiding (In 4 groepen) door het museum gaf ieder een reden om het museum nog eens te bezoeken.

Ten afscheid werd nog een kop thee geschonken en keerde ieder voldaan naar huis.

FHC051119.